

kar bo v bukvah zapisano stalo, fantam in dekletam dobro razlagati in na vertu in na njivi pokazati.

4) Učeniki morajo prihodnjič boljši plačilo dobivati, kakor dosihmal, ker se bo od njih tudi več vednosti terjalo.

5) V nedeljskih šolah se mora tudi poduk kmetijstva ponavljati.

Namen tega poduka ni, popolnoma izučene kmetovavce izrediti, zakaj ta poduk je le zato, de se že v mladih sercih ljubezin do natornih vednost in do kmetijstva obudí, in mlada glavica nekoliko odpre.

6) Pravi podúk kmetijstva naj se začne v tako imenovanih djanskih kmetijskih šolah (praktischen Ackerbauschulen). V teh šolah se ima kmetijstvo v djanji učiti. Mladenč mora v teh šolah sam delati in se mnogih kmetijskih opravil poprijeti. Le tako se zamore pravi kmetovavec izučiti. Kako pa te šole napraviti, de jih bo dovelj, de jih bojo zamogli kmečki fantje lahko obiskati? — Cesar ali država nima toliko denarja, de bi se zamoglo v vsaki deželi veliko taciš šol napraviti; veliko jih pa mora biti, zato de v eno šolo preveč učencov ne pride in de eden družimu dela ne jemlje, de mladenči nimajo pridelnost od doma i. t. d.

Zbor je v ti reči — mislimo — práv dobro tole sklenil:

V vsaki deželi so nekatere velike kmetije (grajšine), od katerih se vé, de kmetijstvo modro obdelujejo. Posestniki taciš imenitniših kmetij naj se v imenu cele dežele naprosijo, de vzamejo kakih 5 — 6 mladenčev v poduk in delo, proti tem, de jim delajo in kaj majhniga za živež in stanovanje plačajo. Take kmetije naj počasti država z eno ali drugo rečjó — in nar pridnišim mladenčem naj daruje dežela, kakor je že navada na Štajarskim, vsako leto kakih 60 — 80 gold., de si s tém denarjem živež preskerbijo. Tri léta naj terpi ta poduk. Darila (Stipendien) pa naj se vzamejo iz taciš denarjev, ki so bili dozdej za malo koristne reči večidel zaverženi, kakor, postavimo, darila za govejo živino, ktere deželi niso nikakoršniga prida priněsle. — V vsaki deželi imamo nekatere take kmetije, v katerih se bojo zamogli mladenči dobro djanskiga kmetijstva naučiti. Mladenč, ki v tako kmetijsko šolo stopi, naj bo okoli 16 lét star.

7) Tako v djanskim kmetijstvu izurjeni mladenč naj stopi potem v drugo kmetijsko šolo v mestu, kjer se bo natanjčeni in višji poduk iz bukev dajal, tako de bo mladenč tudi viši kmetijske vednosti zadobil. Ta kmetijska šola, v kateri se bo podúk v domačim jeziku dajal, naj bo razdelk politěhnike (polytechnisches Institut), to je, take šole, v kateri se mnogoverstne vednosti učijo, ktere obertnijstvo, rokodelstvo in kmetijstvo vtičejo. V vsaki kronini deželi naj se napravi ena taka politěhnika.

8) Ko je mladenč tudi to šolo dočončal, in če hoče sprično pismo (Zeugniss) dobiti, de je kmetijstva popolnoma izučen in de si zamore potem službo kmetijskiga oskerbnika i. t. d. zadobiti, se mora očitnimu izprašanju (Staatsprüfung) podvreči. Če je to izprašanje dobro prestal, je poterjen kmetovavec.

Se vé de za navadne kmete ni treba vsiga tega.

9) Pri Dunajski akademii vednosti (Academie der Wissenschaften) naj se odloči tudi za kmetijstvo en razdelk (Section), in naj se kak učen mož izvoli, ki mnoge kmetijske skušnje dela, in kar skozi in skozi poterjeniga najde, naj oznani po deželah.

Tako — mislimo — je prava in lahka pot najdena, de se bo moglo kmetijsko podučenje povsod malo začeti in s pridam dognati.

Dr. Bleiweis.

Hvala, komur hvala, graja pa komur graja gré.

Tukaj podamo iz prijateljskiga pisma nekoliko ver-

stic. Gotovo jih bo vsaki pravi prijatelj slovenšine z veseljem bral. Glasé se tako le: „Pretečeni četertek, t. j. 8. d. t. m. sim bil v Loki pri častitljivih nunah na šolski poskušnji. Veselilo me je slišati, de so se loške nune tudi verlo slovenšine prijele. Veselje je bilo mlade dekletca slišati, kakó serčno so v maternim jeziku odgovarjale. Pisale so v novim pravovisu. Rajtalo se je vse po slovensko. Slovnico so po slovensko spraševale, in gosp. katehet je tudi v vsih klasih le slovensko spraševal. Z eno besedo, loške nunske šole grejo s časam naprej, in so praviga slovenskiga duha. Slava jim!“

Pač veselo je za nas Slovence slišati, de tudi častitljive gospé nune v Loki lepi izgled svojih ljubljanskih sestrá posnemajo. Same prave Slovenke bojo tudi praviga slovenskiga duha v čiste serčica mladih Slovenčie vcepile, kateri bo sčasama vse naše rojake prešinil. Ljubljanske in loške častitljive gospé nune so nam pa tudi očitno pokazale, de so prazni izgovori, ki jih nekteri nerodni možkači terdijo, de namreč ne znajo slovensko učiti. Če so se nune zamogle v kratkim času toliko slovenšine naučiti, de zamorejo slovnico in druge reči v maternim jeziku učiti, ali ne bo učencov naših poglavitnih, normalnih in drugih šol sram, se z neznanstvom slovenšine izgovarjati?

Tudi gospod katehet loških nunskih šol je nek v vsih klasih le slovensko spraševal. To je gotovo znamenje, de še ni neke katehetske resnice pozabil, ktere se je njega dni v šoli učil. Ta resnica pravi: „de naj katehet keršanski nauk takó uči, de se bojo večne resnice Jezusoviga nauka ne le v spomin, ampak posebno tudi v serce vtisnile.“ Prašamo ponižno: ali se pa to zamore zgoditi, če uboge slovenske otroke že v poglavitnih in normalnih šolah v ptujim nerazumljivim jeziku s keršanskimi resnicami pitate? Ali je mogoče, de bi nerazumljiva beseda zamogla ogrévatí mlado serce? Položimo rokó na persi in premislimo enkrat práv po resnici, kakó smo se mi v svojih otročjih létiš keršanskiga nauka učili. Tavžent in tavžent jih je samo na Krajskim, ki nam bojo radi obstali, de še v tretjim klasu zavoljo neznanne nemšine niso mogli nič kej práv keršanskiga nauka umeti. Le v glavo smo si ga zabijali, serce je pa večidel prazno in merzlo ostalo. Kdor je pa kriv, de mlado serce prazno in merzlo ostaja, temu naj Bog pomaga!

Kdor se hoče prepričati, kakó de se uboga slovenska mladina s keršanskim naukam martra in ga še dostikrat kolne, naj se gré lepo polétno jutro na Golmajarijo ali pa krog ljubljanskiga grada sprehajat. Ondi bo slišal kakó ti ubožiči sémtertjé čivkajo. Eden jo goni brez konca in kraja: „Gott ist allmächtig, allmächtig, allmächtig“ i. t. d.; drugi si v glavo zabija: „Die Taufe, Taufe, Taufe, ist ein Sakrament, Sakrament, Sakrament“ i. t. d.; in če greš še enmalo naprej, boš slišal drobne otročiče žuboreti: „Wer hat Alles erschaffen, Alles erschaffen, erschaffen?“ i. t. d. Kaj pravite, gospodje kateheti, ali se tako učenje serca tudi kej prime? Če se še spomnite svoje mladosti, boste naravnost rekli, de šembrano malo. Tedaj je vaše gotovo in lahko delo mlatenje prazne slame. Ali bi ne bilo toraj veliko bolje, ako bi se keršanski nauk v slovenskim jeziku učil, dokler se otroci nemšine dobro ne naučé? To se pa v poglavitnih in normalnih šolah gotovo še ne zgodi. Zató pa otroke keršanskiga nauka v nemškem jeziku učiti, de se bolje nemšine naučé, je strašna napaka. Če je sploh napčino, otroke v drugih rečéh preveč z nemšino mučiti, je gotovo pregrešno jih v nerazumljivim jeziku svete vére učiti. Če jemed nami kaki Nemček, naj se uči nebeških resnic v svojem jeziku; saj mu tega nikdar nihče branil ne bo. De bi se pa sto in sto Slovenčikov zavoljo njega moglo v nemškem jim nerazumljivim jeziku božjih resnic učiti,

je gotovo tako velika in gerda napaka, de ni nobeni pametni stvari podobna. *

Novičar iz Ljubljane.

Na Ljubljanskim gradu že delajo in kopljejo; do konca tega mesca se imajo vsi jetniki (okoli 190 jih je) preseliti v delavnišnico pod Ljubljano. Od léta 1815 je bil grad jetnišnica; zdej bo pa terdnjava, kamor bojo vojaško orožje in smodnik (pulfer) varniši spravili, de ne bo več v poprejšnjim turnu zunej sv. Kristofa. Tudi bo grad kosarna postala za 600 vojakov. V sedanjim času vojská skerbé, de se terdnjave sémtertjé napravijo, ko bi utegnil kak sovražnik od ene ali druge strani privihрати. — V kosarni in okoli kosarne je spet vse živo: novinci se vadijo in bobni pojó, de je kej. Včasih so bili regruti vse bolj klaverni, zdej pa so veseli in gibčni, de jih je veselje viditi. Včasih pa tudi ni bilo pri soldatih lahko naprej priti, zdej je vérli vojak kmalo oficir in dobí zlato svetinjo, ki ga častí celo njegovo življenje. — Mestna srenja je poslala o veliki noči slavnemu Radeckimu zahvalno pismo za njegove poslednje sloveče zmage na Laškim. — Gosp. Mažgon, ki učí pravdoznanstvo v slovenskim jeziku, ima 30 učencov; lepo število za začetek! — Gosp. Hladnik je prevzel v začetku tega mesca vredništvo nemških Ljubljanskih Novíc. Ta mož ima vse lastnosti za to imenitno opravilo, in se bo, kakor nam je v svojim nastopnim govoru obljubil, s pravo ljubeznijo svojiga dela lotil. — V petek ponoči je ušlo v Ljubljani 60 laških vojakov, ki bi bili mogli drugi dan v Linc marširati. Hrovatje pa so jo dervili berž za njim, in so jih še tisto noč 25 vjeli in nazaj pripeljali.

Novičar iz mnogih krajev.

Zdej bomo vidili, kaj bo na Laškim. Potem, ko so bili Sardinci pri Novari tako silno tepéni, je kralj Albert popolnoma obupal in od vladarstva odstopil, kteriga je svojimu sinu Viktoru Emanvelu izročil. Mladi kralj je berž Radeckiga naprosil, de naj jenja daljno vojsko, kér je pripravljen, ž njim terdni mir skleniti. Radecki je dopolnil prošnjo mladiga kralja, in 26. dan pretečeniga mesca sta podpisala pisma s pogodbami, pod kterimi ima vojska tako dolgo prenehati, de bo mir sklenjen. Bomo vidili, ali bo sin bolj mož beseda, kakor je oče bil, ki se je zdej na Francosko podal. Naša armada je na Laškim nepremagljiva, in od Radeckiga slišimo, de se je po slavni vojski pri Novari za 10 lét pomlajil. Krajnski regiment ni v poslednji vojski čez 50 mož zgubil; zdej so vsi 4 bataljoni že spet v Milani. Tako je pisal te dni nek vojak svojim staršem v Krajnj. — Ko se je Radecki čez sovražnika proti Novari vzdignil, so se nektare od naše armade zapušene mesta vnóvič spuntale; pa so jih kmalo spet vpokojili, ali puntarsko mesto Brescia je strašno razdjano. Na našo armado so streljali puntarji iz okinj, so vlivali vreli krop na-njo, tako de jih je okoli 300 vojakov padlo. To je pa tudi našo armado tako razkačilo, da je planila čez puntarje in jih okoli 4000 pokončala. Tako se je splačal brezvestni punt! — Na Ogerskim ne gré naši armadinič kaj práv po sreči. Skorej celo Erdelijo (Siebenbürgen) imajo puntarji v rokah. Grozno slabe, močirne pota, de se vozovi s kanoni in težki konjiki v tla vdirajo, in dalječ saksebi razkropljene mesta in vasi, de armada malo zavetja ima, so poglavitni vzroki, de na Ogerskim ne gré takó po sreči, kakor na Laškim. Pripovedujejo tudi, de bo banu Jelačiću vojskovodstvo na Ogerskim izročeno. Nar novejši novíce pravijo, de je Jelačić veliko zmago čez Ogre dobil in jim 17 topov (kanonov) vzel. Košut še zmirej v Debrečinu kraljuje. — Od strašnih nesreč se bere

na Ogerskim; na samim Erdeljskim je okoli 200 vasi popolnoma pokončanih, in pa 4 mesta. — Sliši se, de bojo celo Galicijo (Poljsko) Rusi obsedli, in de bo vsa naša armada, ki je zdej v Galicii, na Ogersko šla. — V Frankobrodu bo zdej konec vsih komatij! 290 poslancov je izvolilo Prajsovskiga kralja za nemškiga cesarja. Naši ministri so že dolgo pred napovedali, de nočejo nemškiga cesarja, oni tedej ne poterdijo te volitve enostranske množice, so torej poklicali vse avstrijske poslance iz Frankobroda nazaj — in nadvojvoda Janez so slovesno svoj odstop naznanili. Poslancam, ki so se berž k Prajsovskim kralju podali, mu to volitev oznanit, je pa kralj Prajsovski odgovoril, de sebi namenjene oblasti noče in nemore prevzeti brez dovoljenja vsih družih nemških vladarjev. Naš Cesar se gotovo z mogočno Avstrijo ne bojo vклонili sklepam Frankobrodčanov! —

Spomin na Dunaj.

Kmetijski zbor na Dunaji je končan, in vsi poslanci smo spet v svoji domovini. Če nas vprašate: kakó nam jo šlo? vam odkritoserčno povémo, de práv dobro. Gotovo vsi smo Dunaj práv zadovoljno zapustili s tem, kar smo v zboru opravili, kar smo slišali in vidili. Ministri so nas práv prijazno sprejeli, in iz vsiga smo se prepričali, de so ti gospodje radi pripravljeni, vsim pravičnim željem vstreči, in de po pravici zaslužijo, de jim zaupamo. De vsiga ne morejo na enkrat in berž poravnati, in vsim vošilam v enim hipu vstreči, vsak lahko sam previdi, če pomisli, de toliko dela še morebiti nobeno ministerstvo ni imélo, kakor sedanje avstrijsko, ki mora celo novo poslopje sozidati za toliko različne narode! Noč in dan imajo opraviti, de ne vedo, kaj bi pred v roke vzeli. Noter do dveh in treh po noči hodijo ljudje k njim v mnogoverstnih opravilih. Tudi jez sim bil pri gosp. ministru Bachu ob pol dvanajstih ponóci, in za menoj jih je še čakalo 6 oséb. — Kako smo opravili svoje reči v kmetijskim zboru, so Vam Novíce že začele razlagati; mislimo, de boste zadovoljni z vsimi sklepi. — Dunaj se je umiril; kupčija se je spet oživila. Vojakov je še sicer veliko na Dunaji, pa vojaška oblast nobeniga pošteniga človeka clo nič ne nadlegva. De morajo gostivnice in kavarnice o polnoči zaperte biti, ni mende nič hudiga; kdor se ni do polnoči najedel in napil, naj gré pa lačen in žejin spat. — V Gerlovičevi slovanski kavarnici je spet vse živo in naši domorodci zahajajo tje, práv pridno slovanske novíce brat. — V gostivnici pri „Erzherzog Karl“ smo se snidili skoraj vsak večer z verlimi rojaki: gosp. Dr. Ulepičem, gosp. Rakam, c. k. svetovavcam pri Celjovski apelaciji, ki sta na Dunaji pri ministerstvu ostala, de pomagata deželne vstave (Landesverfassungen) izdelovati, z gosp. Dr. Miklošičem, gosp. Dr. Dolencam, gosp. Schivitzhofnam, gosp. Kozlerjem in več družimi, in smo se prijazno menili v eni in drugi reči. — Tudi gosp. Ambrož je na Dunaj in prestavlja po naročbi gosp. ministra državne ukaze v slovenski jezik; ravno tako tudi gosp. Juri Jenko. — Gosp. Dr. Ulepič misli, de bo po veliki noči zopet v Ljubljano prišel. Rekel mi je, de bo deželna vstava za našo kronino deželo taka, de bomo gotovo zadovoljni ž njo. — Obiskal sim tudi večkrat svoje slavne rojake na Dunaji, c. k. dvorniga svetovavca gosp. Golmajerja, c. k. svetovavca pri deželnimu vladarstvu gosp. Kolerja, gosp. dvorniga kaplana Widmarja, ki se vsi radi spomnijo svoje domovine. Gosp. Kolerja nisim pred poznal, in sim práv vesel, de ljubeznjiviga rojaka zdej po osébi poznam. Še veliko bi imel iz Dunaja povedati, pa prostora mi manjka. Naj bo to mojim bravcam dovelj! Dr. Bleiweis.

Današnjimu listu je pridjan 14. dokladni list.